РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

21 декември 2011 година *

По съединени дела C-411/10 и C-493/10

с предмет преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Обединеното кралство) и от High Court (Ирландия) с актове от 12 юли и 11 октомври 2010 г., постъпили в Съда съответно на 18 август и 15 октомври 2010 г., в рамките на производства по дела

N. S. (C-411/10)

срещу

Secretary of State for the Home Department

и

M. E. (C-493/10),

A. S. M.,

* Език на производството: английски.

M. T.,

K. P.,

E. H.

срещу

Refugee Applications Commissioner,

Minister for Justice, Equality and Law Reform,

в присъствието на:

Amnesty International Ltd and the AIRE Centre (Advice on Individual Rights in Europe) (UK) (C-411/10),

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (UK) (C-411/10),

Equality and Human Rights Commission (EHRC) (C-411/10),

Amnesty International Ltd and the AIRE Centre (Advice on Individual Rights in Europe) (IRL) (C-493/10),

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (IRL) (C-493/10),

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н A. Tizzano, г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-н K. Lenaerts, г-н J.-C. Bonichot, г-н J. Malenovský и г-н U. Lõhmus, председатели на състави, г-н A. Rosas (докладчик), г-н M. Ilešič, г-н T. von Danwitz, г-н Ал. Арабаджиев, г-жа C. Toader и г-н J.-J. Kasel съдии,

генерален адвокат: г-жа V. Trstenjak,
секретар: г-жа L. Hewlett, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 28 юни 2011 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за N. S., от г-жа D. Rose, QC, г-н M. Henderson и г-жа A. Pickup, barristers, както и от г-жа S. York, Legal Officer,

— за M. E. и др., от г-н C. Power, BL, г-н F. McDonagh, SC, и г-н G. Searson, solicitor,

— за Amnesty International Ltd and the AIRE Centre (Advice on Individual Rights in Europe) (UK) (дело C-411/10), от г-н S. Cox и г-н S. Taghavi, barristers, както и от г-н J. Tomkin, BL,

— за Amnesty International Ltd and the AIRE Centre (Advice on Individual Rights in Europe) (IRL) (дело C-493/10), от г-н B. Shipsey, SC, г-н J. Tomkin, BL, и г-н C. Ó Briain, solicitor,

— за Equality and Human Rights Commission (EHRC), от г-н G. Robertson, QC, г-н J. Cooper и г-жа C. Collier, solicitors,

— за United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (UK), от г-н R. Husain, QC, г-н R. Davies, solicitor, г-жа S. Knights и г-жа M. Demetriou, barristers,

— за Ирландия, от г-н D. O'Hagan, в качеството на представител, подпомаган от г-жа S. Moorhead, SC, и г-н D. Conlan Smyth, BL,

— за правителството на Обединеното кралство, от г-жа C. Murrell, в качеството на представител, подпомагана от г-н D. Beard, barrister,

— за белгийското правителство, от г-жа C. Pochet и г-н T. Materne, в качеството на представители,

— за чешкото правителство, от г-н M. Smolek и г-н J. Vláčil, в качеството на представители,

— за германското правителство, от г-н T. Henze и г-н N. Graf Vitzthum, в качеството на представители,

— за гръцкото правителство, от г-жа A. Samoni-Rantou, г-жа M. Michelogiannaki, г-жа T. Papadopoulou, г-жа F. Dedousi и г-жа M. Germani, в качеството на представители,

— за френското правителство, от г-н G. de Bergues, г-жа E. Belliard и г-жа B. Beaupère-Manokha, в качеството на представители,

— за италианското правителство, от г-жа G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от г-жа M. Russo, avvocato dello Stato,

— за нидерландското правителство, от г-жа C. M. Wissels и г-жа M. Noort, в качеството на представители,

— за австрийското правителство, от г-н G. Hesse, в качеството на представител,

— за полското правителство, от г-н M. Arciszewski, г-н B. Majczyna и г-н M. Szpunar, в качеството на представители,

— за словенското правителство, от г-жа N. Aleš Verdir и г-жа V. Klemenc, в качеството на представители,

— за финландското правителство, от г-н J. Heliskoski, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, от г-жа M. Condou-Durande, г-н M. Wilderspin и г-н H. Kraemer, в качеството на представители,

— за Швейцарската конфедерация, от г-н O. Kjelsen, в качеството на представител,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 22 септември 2011 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Двете преюдициални запитвания се отнасят до тълкуването, първо, на член 3, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 343/2003 на Съвета от 18 февруари 2003 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държава членка, компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна (ОВ L 50, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 56), второ, на основните права в Европейския съюз, включително на правата по членове 1, 4 и 18, член 19, параграф 2 и член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), и трето, на Протокол (№ 30) относно прилагането на Хартата към Полша и към Обединеното кралство (ОВ C 83, 2010 г., стр. 313, наричан по-нататък „Протокол (№ 30)“).

2 Запитванията са отправени в рамките на спорове между търсещи убежище лица, които трябва да бъдат върнати в Гърция на основание на Регламент № 343/2003, и властите в Обединеното кралство и съответно ирландските власти.

Правна уредба

Международното право

3 Конвенцията за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г. (Recueil des traités des Nations unies, том 189, стр. 150, № 2545 (1954) (наричана по-нататък „Женевската конвенция“) влиза в сила на 22 април 1954 г. Тя е допълнена с Протокола за статута на бежанците от 31 януари 1967 г. (наричан по-нататък „Протоколът от 1967 г.“), който влиза в сила на 4 октомври 1967 г.

4 Всички държави членки, а също така и Република Исландия, Кралство Норвегия, Швейцарската конфедерация и Княжество Лихтенщайн са страни по Женевската конвенция и по Протокола от 1967 г. Съюзът не е страна по Женевската конвенция, нито по Протокола от 1967 г., но член 78 ДФЕС и член 18 от Хартата предвиждат, че правото на убежище се гарантира по-специално при спазване на правилата на тази конвенция и на протокола.

5 Член 33 от Женевската конвенция е озаглавен „Забрана за експулсиране или връщане („refoulement“) на бежанци“ и параграф 1 от него предвижда:

„Никоя договаряща държава няма по какъвто и да е начин да експулсира или връща („refouler“) бежанец до границата на територията, където са били застрашени животът или свободата му по причина на неговата раса, религия, националност, принадлежност към дадена социална група или политически възгледи.“

Общата европейска система за убежище

6 За да постигнат договорената от Европейския съвет в Страсбург на 8 и 9 декември 1989 г. цел за хармонизиране на политиките си в областта на убежището, на 15 юни 1990 г. в Дъблин държавите членки подписват Конвенция за определяне на държавата, компетентна за разглеждането на молбите за убежище в една от държавите — членки на Европейските общности (ОВ C 254, 1997 г., стр. 1, наричана по-нататък „Дъблинската конвенция“). Тази конвенция влиза в сила на 1 септември 1997 г. за дванадесетте първоначално подписали я държави, на 1 октомври 1997 г. — за Република Австрия и Кралство Швеция, а на 1 януари 1998 г. — за Република Финландия.

7 Заключенията на Европейския съвет в Тампере на 15 и 16 октомври 1999 г. в частност предвиждат да се създаде обща европейска система за убежище, която да се основава на пълното и цялостно прилагане на Женевската конвенция, и по този начин да се гарантира, че никой няма да бъде върнат обратно там, където може отново да бъде подложен на преследване, тоест да се утвърди принципът за забрана на връщането (non-refoulement).

8 Договорът от Амстердам от 2 октомври 1997 г. въвежда член 63 в Договора за ЕО, с който на Европейската общност е предоставена компетентност да приеме мерките, препоръчани от Европейския съвет в Тампере. С този договор към Договора за ЕО е приложен и Протокол (№ 24) относно убежището, предоставяно на гражданите на държавите — членки на Европейския съюз (ОВ C 83, 2010 г., стр. 305), съгласно който се счита, че тези държави представляват една спрямо друга безопасни страни на произход, що се отнася до всички правни и практически въпроси, свързани с проблемите на правото на убежище.

9 Приемането на член 63 ЕО даде възможност, наред с останалото, Дъблинската конвенция да бъде заменена в отношенията между държавите членки, с изключение на Кралство Дания, с Регламент № 343/2003, който влиза в сила на 17 март 2003 г. Именно на основание на този член са приети и приложимите в главните производства директиви с цел да се установи общата европейска система за убежище, предвидена в заключенията на Европейския съвет в Тампере.

10 Релевантните разпоредби в областта на убежището след влизането в сила на Договора от Лисабон са член 78 ДФЕС, който предвижда да се установи обща европейска система за убежище, и член 80 ДФЕС, който напомня принципа на солидарност и на справедливо разпределение на отговорностите между държавите членки.

11 Правната уредба на Съюза, релевантна за разглежданите в главните производства случаи, обхваща:

— Регламент № 343/2003,

— Директива 2003/9/ЕО на Съвета от 27 януари 2003 година за определяне на минимални стандарти относно приемането на лица, търсещи убежище (ОВ L 31, стр. 18; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 48),

— Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 304, стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 52),

— Директива 2005/85/ЕО на Съвета от 1 декември 2005 година относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите членки (ОВ L 326, стр. 13; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 242).

12 Освен това следва да се спомене Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 година относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите членки в полагането на усилия за прием на

такива лица и понасяне на последиците от този прием (ОВ L 212, стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 179). Видно от съображение 20 от тази директива, една от целите ѝ е да бъде създаден механизъм за солидарност, който да допринесе за постигане на баланс между държавите членки в полаганите от тях усилия за прием на разселени лица в случай на масово навлизане и за поемането на последиците от този прием.

13 Съхраняването в регистър на дактилоскопичните данни на чужденците, които незаконно са пресекли външна граница на Съюза, дава възможност да се определи държавата членка, която е компетентна за разглеждането на молбата за убежище. Регистрирането на данните е предвидено в Регламент (ЕО) № 2725/2000 на Съвета от 11 декември 2000 година за създаване на система „Евродак“ за сравняване на дактилоскопични отпечатъци с оглед ефективното прилагане на Дъблинската конвенция (ОВ L 316, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 62).

14 В съображение 1 от Регламент № 343/2003 и от директиви 2003/9, 2004/83 и 2005/85 се подчертава, че общата политика за убежище, включваща обща европейска система за убежище, е съставна част от целта на Съюза за постепенно изграждане на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, отворено за онези, които, принудени от обстоятелствата, търсят по законоустановения път закрила от Общността. В съображение 2 от тези актове се споменават заключенията на Европейския съвет в Тампере.

15 Във всички тези актове се посочва, че са съобразени с основните права и с принципите, които са признати в частност в Хартата. Например в съображение 15 от Регламент № 343/2003 се уточнява, че този регламент е предназначен да гарантира пълното зачитане на правото на убежище, което е гарантирано в член 18 от Хартата, в съображение 5 от Директива 2003/9 се пояснява, че тази директива цели по-специално да гарантира пълното зачитане на човешкото достойнство и да улесни прилагането на членове 1 и 18 от Хартата, а в съображение 10 от Директива 2004/83 се уточнява, че тази директива има по-специално за цел да гарантира пълното зачитане на човешкото достойнство и правото на убежище на търсещите убежище и на придружаващите ги членове на тяхното семейство.

16 Съгласно член 1 от Регламент № 343/2003 с него се установяват критериите и механизмите за определяне на държавата членка, която е компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна.

17 Член 3, параграфи 1 и 2 от този регламент предвижда:

„1. Държавите членки разглеждат молбите на всеки гражданин на трета държава, който подава молба за убежище до която и да било от тях на границата или на тяхна територия. Молбите се разглеждат от една-единствена държава членка, а именно от онази, за която критериите, изложени в глава III, сочат, че е компетентна за това.

2. Чрез дерогация от параграф 1 всяка държава членка може да разгледа молба за убежище, която е подадена до нея от гражданин на трета държава […], дори ако подобно разглеждане не спада към нейните отговорности съгласно критериите, изложени в настоящия регламент. В този случай въпросната държава членка става държава членка, компетентна по смисъла на настоящия регламент и изпълнява задълженията, свързвани с тази отговорност. При нужда тя информира първоначално компетентната държава членка, държавата членка, водеща процедурата за определяне на компетентната държава членка или държавата членка, която е била помолена да поеме отговорността за или да върне търсещия убежище."

18 За да може да се определи „компетентната държава членка" по смисъла на член 3, параграф 1 от Регламент № 343/2003, в глава III от този регламент са изброени обективни, йерархично подредени критерии, които се отнасят до случаите с непридружени малолетни или непълнолетни лица, до целостта на семейството, до издаването на разрешение за пребиваване или виза, до случаите на незаконно влизане или пребиваване в държава членка, до случаите на законно влизане в държава членка и до случаите на подаване на молба за убежище в международната транзитна зона на летище.

19 Член 13 от Регламента предвижда, че когато нито една държава членка не може да бъде посочена за компетентна при прилагането на тези критерии в йерархичната им последователност, компетентна за разглеждането на молбата за убежище по дефиниция е първата държава членка, пред която е представена молбата за убежище.

20 Съгласно член 17 от Регламент № 343/2003, когато държава членка, пред която е била подадена молба за убежище, прецени, че друга държава членка е компетентна за разглеждането на молбата, тя може възможно най-бързо да се обърне към другата държава членка с искане да поеме отговорността за търсещия убежище.

21 Член 18, параграф 7 от Регламента предвижда, че бездействието на замолената държава членка в рамките на двумесечен или — ако са поискани спешни действия — на едномесечен срок, е равностойно на приемане на искането и влече след себе си задължението за тази държава членка да поеме отговорността за съответното лице, включително за подходяща организация на пристигането му.

22 Член 19 от Регламент № 343/2003 гласи:

„1. Когато замолената държава членка приеме, че следва да поеме отговорността за молител, държавата членка, в която е била подадена молбата за убежище, информира търсещия убежище за решението да не разглежда молбата и за задължението да предаде търсещия убежище на компетентната държава членка.

2. Решението по параграф 1 съдържа мотивите, на които се основава. В него се указва срокът за осъществяване на прехвърлянето, като при нужда съдържа информация за мястото и датата, на която търсещият убежище трябва да се яви, ако пътува до компетентната държава членка със собствени средства. Това решение подлежи на обжалване или преразглеждане. Това обжалване или преразглеждане няма суспендиращ ефект върху изпълнение на прехвърлянето, освен ако съдилищата или компетентните органи не вземат такова решение за всеки случай поотделно, в случай че националното законодателство позволява това.

[…]

4. Ако прехвърлянето не е извършено в шестмесечния срок, компетентността се носи от държавата членка, в която е била подадена молбата за убежище. Този срок може да бъде удължен максимум до една година, ако прехвърлянето не е могло да бъде извършено поради това че търсещият убежище се намира в затвор или максимум до осемнадесет месеца, ако търсещият убежище се укрие.

[…]“

23 Обединеното кралство участва в прилагането на всеки от регламентите и всяка от четирите директиви, споменати в точки 11—13 от настоящото решение. Ирландия обаче участва в прилагането на регламентите и на директиви 2004/83, 2005/85 и 2001/55, но не и на Директива 2003/9.

24 Кралство Дания е обвързано от споразумението, което е сключило с Европейската общност за целите на прилагането спрямо Дания на разпоредбите на Регламент № 343/2003 и Регламент № 2725/2000 и което е одобрено с Решение 2006/188/ЕО на Съвета от 21 февруари 2006 г. (ОВ L 66, стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 270). Кралство Дания не е обвързано от директивите, упоменати в точка 11 от настоящото решение.

25 Освен това Европейската общност е сключила споразумение с Република Исландия и Кралство Норвегия относно критериите и механизмите за определяне на държавата, компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в държава членка, или в Исландия или Норвегия, като споразумението е одобрено с Решение 2001/258/ЕО на Съвета от 15 март 2001 г. (ОВ L 93, стр. 38; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 108).

26 Европейската общност също така е сключила споразумение с Швейцарската конфедерация относно критериите и механизмите за определяне на държавата, компетентна да разгледа молба за убежище, подадена в държава членка или в Швейцария, като споразумението е одобрено с Решение 2008/147/ЕО на

Съвета от 28 януари 2008 г. (ОВ L 53, стр. 3), и освен това е сключила протокол с Швейцарската конфедерация и Княжество Лихтенщайн към Споразумението между Европейската общност и Конфедерация Швейцария относно критериите и механизмите за определяне на държавата, която е компетентна за разглеждането на молба за убежище, подадена в държава членка или в Швейцария, като протоколът е одобрен с Решение 2009/487/ЕО на Съвета от 24 октомври 2008 г. (ОВ L 161, 2009 г., стр. 6).

27 Директива 2003/9 определя минимални стандарти относно приемането на търсещи убежище лица в държавите членки. Тези стандарти се отнасят в частност до задълженията да се съобщава определена информация на търсещите убежище лица и да им се предоставят определени документи, до решенията, които държавите членки могат да приемат във връзка с пребиваването и движението на търсещи убежище лица на тяхна територия, до семействата, медицинските прегледи, записването в училище и обучението на малолетните, заетостта на търсещите убежище лица и достъпа им до професионално обучение, общите правила за материалните условия на приемане и медицинските грижи за търсещите убежище лица, разновидностите на условията на приемане и грижите за здравето, които трябва да се полагат за търсещите убежище лица.

28 Тази директива също така предвижда задължение за контрол на условията на прием, както и възможност за обжалване на решенията и другите актове, издадени по уредени от директивата въпроси. Освен това тя съдържа правила във връзка с обучаването на длъжностните лица и във връзка с необходимите средства за прилагането на националните разпоредби, приети за транспонирането на тази директива.

29 Директива 2004/83 установява минимални стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила. Глава II от Директивата съдържа редица разпоредби за оценяването на молбите. В глава III от нея се посочват условията за предоставяне на статут на бежанец. Глава IV се отнася до статута на бежанец. Глави V и VI уреждат условията за предоставяне

на субсидиарна закрила и статута на субсидиарна закрила. Глава VII от Директивата съдържа различни правила за съдържанието на международната закрила. Съгласно член 20, параграф 1 тази глава не накърнява правата, предвидени в Женевската конвенция.

30 Директива 2005/85 урежда правата на кандидатите за убежище и процедурите за разглеждане на молбите.

31 Член 36 от Директива 2005/85 е озаглавен „Понятие за сигурна трета европейска страна“ и параграф 1 от него гласи:

„Държавите членки могат да предвидят, че не разглеждат или не разглеждат в пълен обем молба за убежище и закрила на кандидат в частния случай, както е описан в глава II, когато компетентният орган е установил на основата на факти, че кандидатът за убежище се опитва да влезе или е влязъл нелегално на нейна територия от сигурна трета страна, в съответствие с параграф 2.“

32 Сред условията по посочения параграф 2 са следните:

— ратифициране и спазване на разпоредбите на Женевската конвенция,

— наличие на законоустановена процедура за предоставяне на убежище,

— ратифициране на Европейската конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), и спазване нейните разпоредби, по-специално нормите за ефективна правна защита.

33 Член 39 от Директива 2005/85 определя решенията, за които трябва да се предвидят ефективни способи за обжалване пред съдилищата на държавите членки. В параграф 1, буква а), подточка iii) от този член са посочени решенията да не се пристъпва към разглеждане съгласно член 36 от тази директива.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

Дело C-411/10

34 Жалбоподателят в главното производство N. S. е афганистански гражданин, който пристига в Обединеното кралство, като по пътя минава и през Гърция. На 24 септември 2008 г. гръцките власти го задържат, но той не подава молба за убежище.

35 Според него гръцките власти са го задържали за четири дни и при освобождаването са му връчили заповед да напусне гръцка територия в тридесетдневен срок. Той твърди, че докато се е опитвал да напусне Гърция, е бил задържан от полицията и върнат в Турция, където в продължение на два месеца е бил задържан при тежки условия. Избягал от ареста в Турция и оттам потеглил за Обединеното кралство, където пристига на 12 януари 2009 г. и на същия ден подава молба за убежище.

36 На 1 април 2009 г. Secretary of State for the Home Department (наричан по-нататък „Secretary of State“) изпраща на Република Гърция искане на основание член 17 от Регламент № 343/2003 да поеме отговорността за разглеждането на молбата за убежище на жалбоподателя в главното производство. Република Гърция не отговаря на искането в срока по член 18, параграф 7 от Регламента и затова към 18 юни 2009 г. на основание на тази разпоредба се е считало, че тя е приела да поеме отговорността за разглеждането на молбата на жалбоподателя.

37 На 30 юли 2009 г. Secretary of State уведомява жалбоподателя в главното производство, че е издадено разпореждане за прехвърлянето му в Гърция на 6 август 2009 г.

38 На 31 юли 2009 г. Secretary of State връчва на жалбоподателя в главното производство решение, с което на основание част 2, точка 5, параграф 4 от приложение 3 към Закона от 2004 г. за убежището и имиграцията (отношение към кандидатите и пр.) (Asylum and Immigration (Treatment of Claimants, etc.) Act 2004, наричан по-нататък „Законът за убежището от 2004 г.“) се констатира, че твърдението на жалбоподателя, че прехвърлянето му в Гърция би съставлявало нарушение на правата му по ЕКПЧ, е явно неоснователно, доколкото Република Гърция е включена в „списъка на сигурните страни“ в част 2 от приложение 3 към Закона за убежището от 2004 г.

39 Съгласно част 2, точка 5, параграф 4 от приложение 3 към Закона за убежището от 2004 г. като последица от това констативно решение жалбоподателят в главното производство изгубва правото — с което би разполагал, ако не беше издадено такова решение — да обжалва в Обединеното кралство решенията на имиграционните власти спрямо него (т.нар. „immigration appeal“) и конкретно да подаде жалба, която би имала суспензивен ефект, срещу решението за прехвърлянето му в Гърция.

40 На 31 юли 2009 г. жалбоподателят в главното производство подава молба до Secretary of State да поеме отговорността за разглеждането на молбата му за убежище на основание член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003, поради това

че прехвърлянето му в Гърция създава опасност от нарушаване на основните права, които са му предоставени от правото на Съюза, ЕКПЧ и/или Женевската конвенция. С писмо от 4 август 2009 г. Secretary of State потвърждава решението за прехвърляне на жалбоподателя в главното производство в Гърция, както и констативното решение, че твърдението на жалбоподателя в главното производство за нарушаване на правата му по ЕКПЧ е явно неоснователно.

41 На 6 август 2009 г. жалбоподателят в главното производство моли да бъде допуснато да обжалва по съдебен ред („judicial review“) решенията на Secretary of State. Поради това Secretary of State оттегля разпореждането за прехвърлянето му. На 14 октомври 2009 г. обжалването е допуснато.

42 Жалбата е разгледана от High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) между 24 и 26 февруари 2010 г. С решение от 31 март 2010 г. съдия Cranston отхвърля жалбата, но допуска обжалване пред Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division).

43 Жалбоподателят в главното производство отнася жалбата си пред този съд на 21 април 2010 г.

44 От акта за преюдициално запитване, в който посоченият съд цитира и решението на High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court), следва, че:

— процедурите в областта на убежището в Гърция имат тежки недостатъци: търсещите убежище лица срещат многобройни трудности при изпълнението на необходимите формалности, не им се предоставя информация и достатъчно помощ, а молбите им не се разглеждат внимателно,

— делът на одобрените молби за убежище в Гърция е изключително нисък,

— упражняването на правото на обжалване по съдебен ред в Гърция е ограничено и силно затруднено,

— условията за приемане на търсещите убежище лица в Гърция са неподходящи: търсещите убежище лица или остават задържани при неподходящи условия, или живеят навън, в лишения, без осигурени жилище и храна.

45 High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) приема, че за лицето, прехвърлено на основание на Регламент № 343/2003, няма опасност да бъде върнато от Гърция в Афганистан или Турция, но жалбоподателят в главното производство оспорва тази констатация пред запитващата юрисдикция.

46 Secretary of State признава в производството пред Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division), че „закрепените в Хартата основни права могат да бъдат предявявани пред Обединеното кралство и [...] че констатацията на Administrative Court в обратния смисъл е неправилна". Според Secretary of State Хартата само потвърждава правата, които вече са неразделна част от правото на Съюза, а не създава нови права. Въпреки това Secretary of State твърди, че High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) неправилно е приел, че Secretary of State е длъжен да вземе предвид основните права в Съюза, когато упражнява дискреционното си правомощие по член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003. Според Secretary of State това дискреционно правомощие не попада в приложното поле на правото на Съюза.

47 При условията на евентуалност Secretary of State поддържа, че въпреки задължението за спазване на основните права в Съюза не е длъжен да вземе предвид доказателствата, които сочат, че евентуалното прехвърляне на жалбоподателя в Гърция би създало значителна опасност от нарушаване на основните права, които са му предоставени от правото на Съюза. Всъщност системата на Регламент № 343/2003 давала възможност на Secretary of State да приложи необоримата презумпция, че Гърция (и всяка друга държава членка) ще спазва произтичащите си от правото на Съюза задължения.

48 Накрая, пред запитващата юрисдикция жалбоподателят в главното производство поддържа, че с Хартата му е предоставена закрила, която е по-голяма и с по-широк обхват от гарантираната с член 3 от ЕКПЧ, което можело да наложи различно решение по настоящия спор.

49 В съдебното заседание от 12 юли 2010 г. запитващата юрисдикция постановява, че за да се произнесе по жалбата, е необходимо да изясни някои въпроси от правото на Съюза.

50 При това положение Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Попада ли в приложното поле на правото на Европейския съюз за целите на член 6 [ДЕС] и/или на член 51 от Хартата […] решение на държава членка по член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003 […] дали да разгледа молба за убежище, която не спада към нейните отговорности съгласно посочените в глава III от Регламента критерии?

Ако отговорът на първия въпрос е утвърдителен:

2) За да се смята, че е изпълнила задължението си да спазва основните права на Европейския съюз (включително правата, посочени в членове 1, 4 и 18, член 19, параграф 2 и член 47 от Хартата), достатъчно ли е държавата членка да изпрати търсещия убежище в държавата членка, която член 3, параграф 1 [от Регламент № 343/2003] определя като компетентна държава съгласно посочените в глава III от Регламента критерии, независимо от положението в тази държава?

3) По-специално задължението за спазване на основните права на Европейския съюз допуска ли прилагането на необорима презумпция, че компетентната държава ще спазва: i) основните права на жалбоподателя съгласно правото на Съюза и/или ii) минималните стандарти, наложени с директиви 2003/9 […], 2004/83 […] и 2005/85 […]?

4) При условията на евентуалност, длъжна ли е държавата членка съгласно правото на Европейския съюз и ако това е така — при какви обстоятелства е длъжна да упражни правомощието си по член 3, параграф 2 от Регламент [№ 343/2003] да разгледа и да поеме отговорността за молба, когато прехвърлянето на жалбоподателя в компетентната държава би го изложило на опасност от нарушаване на основните му права, по-специално на правата по членове 1, 4 и 18, член 19, параграф 2 и/или член 47 от Хартата, и/или на опасността предвидените в директиви [2003/9, 2004/83 и 2005/85] минимални стандарти да не бъдат приложени спрямо него?

5) По-широк ли е обхватът на закрилата, предоставена от общите принципи на правото на Европейския съюз, и по-специално от правата по членове 1, 18 и 47 от Хартата, на лице, спрямо което се прилага Регламент [№ 343/2003], от обхвата на закрилата, предоставена от член 3 от [ЕКПЧ]?

6) Съвместима ли е с правата по член 47 от Хартата разпоредба от националното право, която задължава съдилищата — за целите на определянето дали дадено лице може законно да бъде прехвърлено в друга държава членка на основание на Регламент [№ 343/2003] — да третират тази държава членка като държава, от която лицето няма да бъде изпратено в друга държава в нарушение на правата му по [ЕКПЧ] или на правата му по [Женевската конвенция] и Протокола от 1967 г. […]?

7) Доколкото предходните въпроси са поставени във връзка със задълженията на Обединеното кралство, ще има ли отражение върху отговорите на втори до шести въпрос, ако се вземе предвид Протокол (№ 30) […]?“

Дело C-493/10

51 В главното производство по това дело се разглеждат жалбите на петима жалбоподатели, които нямат връзка помежду си и по произход са от Афганистан, Иран и Алжир. Всички те са пътували през Гърция, където са били задържани за незаконно влизане на територията на страната. След това отиват в Ирландия, където подават молби за убежище. Когато подават молбите си за убежище, трима от жалбоподателите в главното производство не съобщават, че по-рано са били на гръцка територия, докато другите двама признават, че преди това са били в Гърция. Системата „Евродак“ потвърждава, че петимата жалбоподатели първо са влезли на гръцка територия, но не са подали там молби за убежище.

52 Всички жалбоподатели в главното производство възразяват срещу връщането им в Гърция. Видно от акта за преюдициално запитване, никой не поддържа, че прехвърлянето на жалбоподателите в главното производство в Гърция съгласно Регламент № 343/2003 би нарушило член 3 от ЕКПЧ поради опасността от връщане, верижно връщане, малтретиране или прекъсване на разглеждането

на молбите за убежище. Не се твърди и че прехвърлянето би нарушило друга разпоредба на ЕКПЧ. Жалбоподателите в главното производство изтъкват, че процедурите и условията в Гърция за търсещите убежище лица са неподходящи и поради това Ирландия е задължена да упражни дискреционното си правомощие по член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003, а именно да поеме отговорността за разглеждането и вземането на решение по техните молби за убежище.

53 При тези условия High Court решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Длъжна ли е предаващата държава членка по Регламент (ЕО) № 343/2003 […] да прецени дали приемащата държава членка спазва член 18 от Хартата […], директиви 2003/9/ЕО, 2004/83/ЕО и 2005/85/ЕО […] и Регламент (ЕО) № 343/2003 […]?

2) Ако отговорът на този въпрос е утвърдителен и ако се установи, че приемащата държава членка не спазва една или повече от тези разпоредби, длъжна ли е предаващата държава членка да поеме отговорността да разгледа молбата съгласно член 3, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 343/2003 […]?“

54 С Определение на председателя на Съда от 16 май 2011 г. дела C-411/10 и C-493/10 са съединени за целите на устната фаза на производството и на съдебното решение.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос по дело C-411/10

55 С първия въпрос по дело C-411/10 Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) иска по същество да установи дали решението на държава членка по член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003 дали да разгледа молба за убежище, която не спада към нейните отговорности съгласно посочените в глава III от Регламента критерии, попада в приложното поле на правото на Съюза за целите на член 6 ДЕС и/или на член 51 от Хартата.

Становища, представени на Съда

56 N. S., Equality and Human Rights Commission (EHRC), Amnesty International Ltd and the AIRE Centre (Advice on Individual Rights in Europe) (UK), United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), френското, нидерландското, австрийското и финландското правителство и Европейската комисия смятат, че решенията на основание член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003 попадат в приложното поле на правото на Съюза.

57 В това отношение N. S. подчертава, че упражняването на предвидената в тази разпоредба възможност невинаги е в полза на търсещото убежище лице, което обяснява защо в доклада от 6 юни 2007 г. за оценката на дъблинската система (COM(2007) 299 окончателен) Комисията предлага възможността по член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003 да се упражнява само при съгласие от страна на търсещото убежище лице.

58 Според Amnesty International Ltd and the AIRE Centre (Advice on Individual Rights in Europe) (UK) и френското правителство възможността по член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003 е обоснована в частност поради това че целта на Регламента е да защити основните права и би могло да се окаже необходимо да бъде упражнено предвиденото в тази разпоредба правомощие.

59 Финландското правителство подчертава, че Регламент № 343/2003 е част от съвкупност от правила, които изграждат една система.

60 Според Комисията, когато с регламент им е предоставено дискреционно правомощие, държавите членки трябва да го упражняват при спазване на правото на Съюза (Решение от 13 юли 1989 г. по дело Wachauf, 5/88, Recueil, стр. 2609; Решение от 4 март 2010 г. по дело Chakroun, C-578/08, Сборник, стр. I-1839 и Решение от 5 октомври 2010 г. по дело McB., C-400/10 PPU, Сборник, стр. I-8965). Тя подчертава, че решенията на държава членка на основание член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003 пораждат последици за тази държава, за която от този момент възникват съответните процесуални задължения на равнището на Съюза и задълженията, предвидени в директивите.

61 Обратно, Ирландия, Обединеното кралство и белгийското и италианското правителство считат, че тези решения не попадат в приложното поле на правото на Съюза. В доводите си те сочат яснотата на текста, в който се говори за възможност, обозначението на тази разпоредба като „клауза за суверенитет“ или „дискреционна клауза“ в документите на Комисията, смисъла и целта на тази клауза, която е въведена по хуманитарни съображения, и накрая логиката на системата, въведена с Регламент № 343/2003.

62 Обединеното кралство подчертава, че клаузата за суверенитет не е дерогация по смисъла на Решение от 18 юни 1991 г. по дело ERT (C-260/89, Recueil, стр. I-2925, точка 43). Освен това то отбелязва, че прилагането на тази клауза наистина не съставлява прилагане на правото на Съюза, но това не означава, че държавите

членки няма да спазват основните права, тъй като те са длъжни да ги спазват въз основа на Женевската конвенция и ЕКПЧ. Белгийското правителство обаче подчертава, че изпълнението на решението за прехвърляне на търсещото убежище лице съставлява действие по прилагането на Регламент № 343/2003 и следователно попада в приложното поле на член 6 ДЕС и Хартата.

63 Според чешкото правителство решението на държавата членка попада в пределите на правото на Съюза, когато тази държава прилага клаузата за суверенитет, и не попада, когато тя не упражнява тази възможност.

Отговор на Съда

64 Член 51, параграф 1 от Хартата предвижда, че разпоредбите на същата се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза.

65 Анализът на член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003 показва, че тази разпоредба предоставя на държавите членки дискреционно правомощие, което е неразделна част от общата европейска система за убежище, предвидена в Договора за функционирането на Европейския съюз и подробно уредена от законодателя на Съюза.

66 Както подчертава Комисията, държавите членки трябва да упражняват това дискреционно правомощие при спазване на останалите разпоредби на посочения регламент.

67 Освен това член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003 сочи, че изключението от принципа, закрепен в член 3, параграф 1 от този регламент, поражда конкретни, предвидени в Регламента последици. В този смисъл държавата членка, която реши да разгледа сама определена молба за убежище, от този момент е компетентната държава членка по смисъла на Регламент № 343/2003 и в съответните случаи трябва да уведоми останалите държави членки, които имат отношение към съответната молба за убежище.

68 Тези съображения подкрепят тълкувателния извод, че дискреционното правомощие, предоставено на държавите членки с член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003, е част от предвидените в този регламент механизми за определяне на държавата членка, която е компетентна да разгледа молбата за убежище, и съответно е просто елемент от общата европейска система за убежище. Следователно трябва да се приеме, че държавата членка, която упражнява това дискреционно правомощие, прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата.

69 Ето защо на първия въпрос по дело C-411/10 следва да се отговори, че решението на държава членка на основание член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003 дали да разгледа молба за убежище, която не спада към нейните отговорности съгласно посочените в глава III от Регламента критерии, е акт по прилагането на правото на Съюза за целите на член 6 ДЕС и/или на член 51 от Хартата.

По втория, третия, четвъртия и шестия въпрос по дело C-411/10 и двата въпроса по дело C-493/10

70 С втория въпрос по дело C-411/10 и с първия въпрос по дело C-493/10 запитващите юрисдикции искат по същество да установят дали държавата членка, която трябва да прехвърли търсещото убежище лице в държавата членка, която е компетентна съгласно член 3, параграф 1 от Регламент № 343/2003, е длъжна

да провери дали втората държава членка спазва основните права в Европейския съюз, директиви 2003/9, 2004/83 и 2005/85 и Регламент № 343/2003.

71 С третия въпрос по дело C-411/10 Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) иска по същество да установи дали задължението за спазване на основните права, обвързващо държавата членка, която трябва да прехвърли търсещото убежище лице, допуска прилагането на необорима презумпция, че компетентната държава спазва основните права на търсещото убежище лице съгласно правото на Съюза и/или минималните стандарти, наложени с гореспоменатите директиви.

72 С четвъртия въпрос по дело C-411/10 и с втория въпрос по дело C-493/10 запитващите юрисдикции искат по същество да се определи дали, когато е установено, че компетентната държава членка не спазва основните права, държавата членка, която трябва да прехвърли търсещото убежище лице, е длъжна да поеме отговорността за разглеждането на молбата за убежище на основание член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003.

73 Накрая, с шестия въпрос по дело C-411/10 Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) иска по същество да установи дали е съвместима с правата по член 47 от Хартата разпоредба на националното право, която задължава съдилищата, когато преценяват дали дадено лице може законно да бъде прехвърлено в друга държава членка на основание на Регламент № 343/2003, да третират тази държава членка като „сигурна държава“.

74 Тези въпроси следва да се разгледат заедно.

75 Общата европейска система за убежище се основава на пълното и цялостно прилагане на Женевската конвенция и на гаранцията, че никой няма да бъде върнат обратно там, където може отново да бъде подложен на преследване. Спазването на Женевската конвенция и на Протокола от 1967 г. е предвидено в член 18 от Хартата и член 78 ДФЕС (вж. Решение от 2 март 2010 г. по дело Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, Сборник, стр. I-1493, точка 53 и Решение от 17 юни 2010 г. по дело Bolbol, C-31/09, Сборник, стр. I-5539, точка 38).

76 Както беше посочено в точка 15 от настоящото решение, различните регламенти и директиви, релевантни за разглежданите в главните производства случаи, предвиждат, че техните разпоредби се съобразяват с основните права и принципите, признати в Хартата.

77 Следва също да се посочи, че съгласно добре установената съдебна практика държавите членки са длъжни не само да тълкуват националното си право по начин, който да съответства на правото на Съюза, но и да не допускат да се основават на тълкуване на текст от вторичното право, което би влязло в конфликт с основните права, защитавани от правния ред на Съюза, или с останалите общи принципи на правото на Съюза (вж. в този смисъл Решение от 6 ноември 2003 г. по дело Lindqvist, C-101/01, Recueil, стр. I-12971, точка 87, както и Решение от 26 юни 2007 г. по дело Ordre des barreaux francophones et germanophone и др., C-305/05, Сборник, стр. I-5305, точка 28).

78 Анализът на текстовете, които уреждат общата европейска система за убежище, сочи, че тя е създадена в контекст, в който е можело да се допусне, че всички участващи в нея държави, било то държави членки или трети държави, спазват основните права, включително правата по Женевската конвенция и Протокола от 1967 г., както и по ЕКПЧ, и че в това отношение държавите членки могат да си имат взаимно доверие.

79 Именно поради този принцип на взаимно доверие законодателят на Съюза приема Регламент № 343/2003 и конвенциите, посочени в точки 24—26 от настоящото решение, така че да рационализира обработването на молбите за убежище и да предотврати претоварването на системата поради задължението на държавните власти да разглеждат множество молби за убежище от едно и също лице, а и така че да повиши правната сигурност при определянето на държавата, която е компетентна да разгледа молбата за убежище, и по този начин да предотврати практиката за forum shopping, като основната цел на всичко това е да се ускори разглеждането на молбите в интерес както на търсещите убежище лица, така и на участващите държави.

80 При тези условия трябва да се презумира, че отношението към търсещите убежище лица във всяка държава членка отговаря на изискванията на Хартата, както и на Женевската конвенция и ЕКПЧ.

81 Въпреки това не е изключено в определена държава членка на практика да има значителни затруднения за функционирането на тази система и съответно да е налице голям риск при прехвърляне на търсещи убежище лица в тази държава членка отношението към тях да е несъвместимо с основните им права.

82 Все пак не може да се приеме, че всяко нарушение на някое основно право от страна на компетентната държава членка би се отразило на задълженията на останалите държави членки да спазват разпоредбите на Регламент № 343/2003.

83 Това е следствие от самия смисъл на съществуването на Съюза и на създаването на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, и по-конкретно на общата европейска система за убежище, основана на взаимното доверие и на презумпцията за спазване от останалите държави членки на правото на Съюза, и в частност на основните права.

84 Освен това би било несъвместимо с целите и системата на Регламент № 343/2003, ако и най-малкото нарушение на директиви 2003/9, 2004/83 или 2005/85 беше достатъчно, за да отпадне възможността за прехвърляне на търсещото убежище лице в държавата членка, която по принцип е компетентна. Всъщност въз основа на презумпцията, че основните права на търсещото убежище лице ще бъдат спазени в държавата членка, която по принцип е компетентна да разгледа молбата му, Регламент № 343/2003 цели установяването на ясен и работещ метод за бързо определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молбата за убежище, както следва в частност от точки 124 и 125 от заключението по дело C-411/10. За тази цел Регламент № 343/2003 предвижда, че компетентна за разглеждането на молба за убежище, подадена в някоя от страните от Съюза, може да е само една държава членка, която се определя въз основа на обективни критерии.

85 Ако обаче всяко незачитане на отделни разпоредби на директиви 2003/9, 2004/83 и 2005/85 от страна на компетентната държава членка пораждаше пречка за прехвърлянето на търсещото убежище лице в тази държава от държавата членка, до която е подало молба за убежище, наред с предвидените в глава III от Регламент № 343/2003 критерии за определяне на компетентната държава членка би възникнал допълнителен критерий за изключване, чрез който незначителни нарушения на изискванията на упоменатите директиви в отделни държави членки биха могли да освободят тези държави членки от наложените им с посочения регламент задължения. Подобна последица би обезсмислила тези задължения и би застрашила постигането на целта за бързо определяне на държавата членка, която е компетентна да разгледа подадената в Съюза молба за убежище.

86 За сметка на това, ако са налице основателни опасения, че в компетентната държава членка съществуват системни недостатъци на процедурата за предоставяне на убежище и на условията за приемане на търсещи убежище лица, включващи нечовешко или унизително отношение по смисъла на член 4 от Хартата спрямо търсещите убежище лица, прехвърлени на територията на тази държава членка, това прехвърляне би било несъвместимо с посочената разпоредба.

87 Що се отнася до положението в Гърция, между представилите становища пред Съда страни е безспорно, че през 2010 г. тази държава членка е била входният пункт за близо 90 % от незаконно влезлите в Съюза лица, поради което понасяната от тази държава членка тежест във връзка с навлизането на такива лица на нейна територия е несъразмерно голяма в сравнение с тежестта, понасяна от останалите държави членки, и гръцките власти нямат обективна възможност да се справят с положението. Република Гърция посочва, че държавите членки не са приели предложението на Комисията за временно спиране на прилагането на Регламент № 343/2003 и за изменението му с цел смекчаване на критерия за първото влизане.

88 По повод на аналогичен случай на разглежданите в главните производства, а именно по повод на прехвърлянето през юни 2009 г. на търсещо убежище лице в Гърция, която е била компетентната държава членка по смисъла на Регламент № 343/2003, Европейският съд по правата на човека в частност постанови, че Кралство Белгия е нарушило член 3 от ЕКПЧ, от една страна, тъй като е изложило жалбоподателя на опасностите, произтичащи от установените недостатъци на процедурата за предоставяне на убежище в Гърция, доколкото белгийските власти са знаели или е трябвало да знаят, че няма никаква гаранция за внимателно разглеждане на молбата му за убежище от гръцките власти, и от друга страна, тъй като при пълно познаване на обстановката го е изпратило на място с унизителни условия на задържане и на живот (ЕСПЧ, Решение по дело M. S. S. с/у Белгия и Гърция от 21 януари 2011 г., все още непубликувано в Recueil des arrêts et décisions, § 358, 360 и 367).

89 Описаната в това решение степен на нарушаване на основните права е знак, че към момента на прехвърлянето на жалбоподателя M. S. S. е имало системни недостатъци на процедурата за предоставяне на убежище и на условията за приемане на търсещи убежище лица в Гърция.

90 За да приеме, че опасностите за жалбоподателя са достатъчно доказани, Европейският съд по правата на човека взема предвид редовните доклади в този смисъл на международни неправителствени организации, които сочат за практическите трудности при прилагането на общата европейска система за убежище в Гърция, кореспонденцията между Върховния комисариат на ООН за

бежанците и компетентния белгийски министър, а също и докладите на Комисията за оценката на дъблинската система и предложенията за преработване на Регламент № 343/2003 с цел укрепване на ефикасността на тази система и ефективна защита на основните права (ЕСПЧ, Решение по дело M.S.S. с/у Белгия и Гърция, посочено по-горе, § 347—350).

91 В този смисъл, обратно на твърдението на белгийското, италианското и полското правителство, че държавите членки не разполагат с адекватни инструменти за оценка на спазването на основните права от компетентната държава членка и съответно на реалните опасности за търсещите убежище лица при евентуалното им прехвърляне в тази държава членка, данни като цитираните от Европейския съд по правата на човека биха позволили на държавите членки да преценят как функционира системата за убежище в компетентната държава членка, а това ще им даде възможност и да оценят съответните опасности.

92 Важно е да се подчертае релевантността на изготвените от Комисията доклади и предложения за изменение на Регламент № 343/2003, които не може да не са известни на държавата членка, която трябва да прехвърли съответното лице, при положение че тя участва в работата на Съвета на Европейския съюз — един от получателите на тези документи.

93 Освен това член 80 ДФЕС предвижда, че политиката в областта на убежището и нейното прилагане се ръководят от принципа на солидарност и на справедливо разпределение на отговорностите между държавите членки, включително във финансово отношение. Директива 2001/55 е пример за тази солидарност, но както беше посочено в съдебното заседание, установените в нея механизми за солидарност са предназначени само за уредените с тази директива най-крайни случаи, а именно случаите на масово навлизане на разселени лица.

94 От изложеното дотук следва, че при случаи като разглежданите в главните производства, за да може Съюзът и неговите държави членки да изпълнят задълженията си за защита на основните права на търсещите убежище лица, държавите членки, включително националните юрисдикции, са длъжни да не прехвърлят търсещото убежище лице в „компетентната държава членка“ по смисъла на Регламент № 343/2003, когато не може да не им е известно, че системните недостатъци на процедурата за предоставяне на убежище и на условията за приемане на търсещи убежище лица в тази държава членка съставляват сериозни и потвърдени основания да се смята, че жалбоподателят би бил изложен на реална опасност от нечовешко или унизително отношение по смисъла на член 4 от Хартата.

95 Що се отнася до въпроса дали държавата членка, която не може да прехвърли търсещото убежище лице в държавата членка, определена за „компетентна“ съгласно Регламент № 343/2003, е длъжна сама да разгледа молбата, следва да се напомни, че глава III от този регламент изброява редица критерии и съгласно член 5, параграф 1 от същия регламент тези критерии се прилагат в последователността, в която са изложени във въпросната глава.

96 Когато Гърция е определена за компетентна държава членка съгласно критериите по глава III от Регламент № 343/2003, но е налице невъзможност за прехвърляне на търсещото убежище лице в нея, държавата членка, която е трябвало да прехвърли лицето, следва — освен ако не реши да упражни правото си сама да разгледа молбата съгласно член 3, параграф 2 от Регламента — да анализира следващите критерии по посочената глава, за да провери дали въз основа на някой от тях друга държава членка не е компетентна да разгледа молбата за убежище.

97 Съгласно член 13 от Регламент № 343/2003, когато не може да бъде посочена държава членка, компетентна за разглеждането на молбата за убежище, на основата на критериите, изброени в този регламент, първата държава членка, пред която е представена молбата за убежище, е компетентна за разглеждането ѝ.

98 Важно е обаче държавата членка, в която се намира търсещото убежище лице, да следи да не утежни евентуалното нарушение на основните права на това лице чрез провеждането на прекомерно дълга процедура за определяне на компетентната държава членка. При необходимост тя трябва сама да разгледа молбата по реда на член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003.

99 От всички изложени съображения следва, както посочва генералният адвокат в точка 131 от заключението си по дело C-411/10, че прилагането на Регламент № 343/2003 въз основа на необорима презумпция, че основните права на търсещия убежище ще бъдат спазени в държавата членка, която по принцип е компетентна да разгледа молбата му, е несъвместимо със задължението на държавите членки да тълкуват и прилагат Регламент № 343/2003 в съответствие с основните права.

100 Освен това, както подчертава N. S., ако налагаше необорима презумпция за спазване на основните права, самият Регламент № 343/2003 можеше да се разглежда като застрашаващ гаранциите за защита и спазване на основните права от Съюза и от неговите държави членки.

101 Това би било така, например ако разпоредбата, която предвижда, че някои държави са „сигурни държави“ от гледна точка на спазването на основните права, трябваше да се тълкува като установяваща необорима презумпция, която не допуска доказване на противното.

102 В това отношение следва да се отбележи, че член 36 от Директива 2005/85, който се отнася до понятието за сигурна трета европейска страна, и по-точно параграф 2, букви а) и в) от него, предвижда, че третата страна се счита за „сигурна трета страна“ единствено когато не само е ратифицирала Женевската конвенция и ЕКПЧ, но и спазва техните разпоредби.

103 Тази формулировка сочи, че само по себе си обстоятелството, че една държава е ратифицирала конвенциите, не създава необорима презумпция, че тя спазва тези конвенции. Същият принцип важи както за държавите членки, така и за третите държави.

104 При това положение констатираната в точка 80 от настоящото решение презумпция, на която почива правната уредба в тази област, а именно че отношението към търсещите убежище лица ще е съобразено с правата на човека, трябва да се разглежда като оборима.

105 Предвид тези съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че правото на Съюза не допуска прилагането на необорима презумпция, че държавата членка, която член 3, параграф 1 от Регламент № 343/2003 определя като компетентна, спазва основните права в Съюза.

106 Член 4 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че държавите членки, включително националните юрисдикции, са длъжни да не прехвърлят търсещото убежище лице в „компетентната държава членка“ по смисъла на Регламент № 343/2003, когато не може да не им е известно, че системните недостатъци на процедурата за предоставяне на убежище и на условията за приемане на търсещите убежище лица в тази държава членка съставляват сериозни и потвърдени основания да се смята, че търсещото убежище лице би било изложено на реална опасност от нечовешко или унизително отношение по смисъла на тази разпоредба.

107 Когато е налице невъзможност за прехвърляне на търсещото убежище лице в държавата членка, определена за компетентна съгласно критериите по глава III от Регламент № 343/2003, държавата членка, която е трябвало да прехвърли лицето, следва — освен ако не реши да упражни правото си сама да разгледа молбата съгласно член 3, параграф 2 от Регламента — да анализира следващите критерии по посочената глава, за да провери дали въз основа на някой от тях друга държава членка не е компетентна да разгледа молбата за убежище.

108 Важно е обаче държавата членка, в която се намира търсещото убежище лице, да следи да не утежни евентуалното нарушение на основните права на това лице чрез провеждането на прекомерно дълга процедура за определяне на компетентната държава членка. При необходимост тя трябва сама да разгледа молбата по реда на член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003.

По петия въпрос по дело C-411/10

109 С петия въпрос по дело C-411/10 Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) иска по същество да установи дали обхватът на закрилата, гарантирана на всяко лице, за което се прилага Регламент № 343/2003, от общите принципи на правото на Съюза, и в частност от член 1 (човешко достойнство), член 18 (право на убежище) и член 47 (право на ефективни правни средства за защита) от Хартата, е по-широк от обхвата на закрилата по член 3 от ЕКПЧ.

110 Според Комисията отговорът на този въпрос трябва да даде възможност да се определи кои са разпоредбите на Хартата, чието нарушаване от компетентната държава членка ще породи вторична отговорност за държавата членка, която трябва да реши дали да прехвърли съответното лице.

111 Всъщност, въпреки че в акта за преюдициално запитване Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) не е посочил изрично защо отговорът на този въпрос му е необходим, за да постанови решението си, прочитът на този акт все пак навежда на мисълта, че въпросът се обяснява с Решение от 2 декември 2008 г. по дело K. R. S c/у Обединеното кралство, все още непубликувано в Recueil des arrêts et décisions, с което Европейският съд по правата на човека обявява за недопустима жалба за нарушение на членове 3 и 13 от ЕКПЧ, подадена във връзка със случай, при който жалбоподателят е бил прехвърлен от Обединеното кралство в Гърция. Пред Court of Appeal (England & Wales) (Civil

Division) някои от страните поддържат, че защитата на основните права по Хартата е с по-широк обхват от защитата по ЕКПЧ и че ако се вземе предвид Хартата, следва да се уважи искането им жалбоподателят в главното производство да не бъде прехвърлян в Гърция.

112 След постановяването на акта за преюдициално запитване Европейският съд по правата на човека преразгледа становището си в светлината на нови доказателства и в Решение по дело M. S. S. с/у Белгия и Гърция, посочено по-горе, постанови не само че Република Гърция е нарушила член 3 от ЕКПЧ поради условията на задържане и живот за жалбоподателя в Гърция и член 13 от ЕКПЧ във връзка с член 3 поради недостатъците на проведената спрямо жалбоподателя процедура за убежище, но и че Кралство Белгия е нарушило член 3 от ЕКПЧ, тъй като е изложило жалбоподателя на опасностите, свързани с недостатъците на процедурата за убежище в Гърция, и на условия на задържане и живот в Гърция, които противоречат на този член.

113 Както следва от точка 106 от настоящото решение, държавите членки биха нарушили член 4 от Хартата, ако прехвърлят търсещо убежище лице в компетентната държава членка по смисъла на Регламент № 343/2003 при наличието на обстоятелствата, описани в точка 94 от настоящото решение.

114 Няма основание да се приеме, че членове 1, 18 и 47 от Хартата биха могли да наложат различен отговор на втория, третия, четвъртия и шестия въпрос по дело C-411/10 и на двата въпроса по дело C-493/10.

115 Следователно на петия въпрос по дело C-411/10 следва да се отговори, че членове 1, 18 и 47 от Хартата не налагат различен отговор на втория, третия, четвъртия и шестия въпрос по дело C-411/10 и на двата въпроса по дело C-493/10.

По седмия въпрос по дело C-411/10

116 Със седмия въпрос по дело C-411/10 Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) иска по същество да установи дали, ако се вземе предвид Протокол (№ 30), това ще има отражение върху отговорите на втори до шести въпрос, доколкото предходните въпроси са поставени във връзка със задълженията на Обединеното кралство.

117 Както напомня EHRC, причината за този въпрос е твърдението на Secretary of State пред High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court), че разпоредбите на Хартата не се прилагат за Обединеното кралство.

118 Въпреки че Secretary of State вече не поддържа това твърдение в производството пред Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division), важно е да се напомни, че член 1, параграф 1 от Протокол (№ 30) гласи, че Хартата не разширява възможността на Съда или на всеки правораздавателен орган на Република Полша или Обединеното кралство да прецени дали законовите, подзаконовите и административните разпоредби, практики или действия на Република Полша или на Обединеното кралство са несъвместими с основните права, свободи и принципи, които се потвърждават в нея.

119 От текста на тази разпоредба следва, както посочва генералният адвокат конкретно в точки 169 и 170 от заключението си по дело C-411/10, че Протокол (№ 30) не поставя под въпрос действието на Хартата по отношение на Обединеното кралство и Полша — извод, който кореспондира със съображенията от този протокол. Например в третото съображение от Протокол (№ 30) се посочва, че член 6 ДЕС предвижда съдилищата на Република Полша и на Обединеното кралство да прилагат и тълкуват Хартата при стриктно съответствие с предвидените в същия член пояснения. Освен това съгласно шестото съображение от този протокол Хартата потвърждава отново признатите в Съюза права, свободи и принципи и ги прави по-ясни, без при това да създава нови права или принципи.

120 При това положение член 1, параграф 1 от Протокол (№ 30) допълва член 51 от Хартата, в който се урежда приложното ѝ поле, и няма за цел да освободи Република Полша или Обединеното кралство от задължението да спазват разпоредбите на Хартата, нито пък да осуети възможността съдилищата на тези държави да упражняват контрол за спазването на посочените разпоредби.

121 Тъй като разглежданите в главните производства права не са закрепени в дял IV от Хартата, не е необходимо да се тълкува член 1, параграф 2 от Протокол (№ 30).

122 Ето защо на седмия въпрос по дело C-411/10 следва да се отговори, че доколкото предходните въпроси са поставени във връзка със задълженията на Обединеното кралство, съобразяването на Протокол (№ 30) няма отражение върху отговорите на втори до шести въпрос по дело C-411/10.

По съдебните разноски

123 С оглед на обстоятелството, че за страните по главните производства настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващите юрисдикции, последните следва да се произнесат по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

1) **Решението на държава членка на основание член 3, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 343/2003 на Съвета от 18 февруари 2003 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държава членка,**

компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна, дали да разгледа молба за убежище, която не спада към нейните отговорности съгласно посочените в глава III от Регламента критерии, е акт по прилагането на правото на Съюза за целите на член 6 ДЕС и/или на член 51 от Хартата на основните права на Европейския съюз.

2) Правото на Съюза не допуска прилагането на необорима презумпция, че държавата членка, която член 3, параграф 1 от Регламент № 343/2003 определя като компетентна, спазва основните права в Европейския съюз.

Член 4 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че държавите членки, включително националните юрисдикции, са длъжни да не прехвърлят търсещото убежище лице в „компетентната държава членка" по смисъла на Регламент № 343/2003, когато не може да не им е известно, че системните недостатъци на процедурата за предоставяне на убежище и на условията за приемане на търсещите убежище лица в тази държава членка съставляват сериозни и потвърдени основания да се смята, че търсещото убежище лице би било изложено на реална опасност от нечовешко или унизително отношение по смисъла на тази разпоредба.

Когато е налице невъзможност за прехвърляне на търсещото убежище лице в държавата членка, определена за компетентна съгласно критериите по глава III от Регламент № 343/2003, държавата членка, която е трябвало да прехвърли лицето, следва — освен ако не реши да упражни правото си сама да разгледа молбата съгласно член 3, параграф 2 от Регламента — да анализира следващите критерии по посочената глава, за да провери дали въз основа на някой от тях друга държава членка не е компетентна да разгледа молбата за убежище.

Важно е обаче държавата членка, в която се намира търсещото убежище лице, да следи да не утежни евентуалното нарушение на основните права на това лице чрез провеждането на прекомерно дълга процедура за определяне на компетентната държава членка. При необходимост тя трябва сама да разгледа молбата по реда на член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003.

3) **Членове 1, 18 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз не налагат различен отговор.**

4) **Доколкото предходните въпроси са поставени във връзка със задълженията на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, съобразяването на Протокол (№ 30) относно прилагането на Хартата на основните права на Европейския съюз към Република Полша и към Обединеното кралство няма отражение върху отговорите на втори до шести въпрос по дело C-411/10.**

Подписи